

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№4(129)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2019

Nur-Sultan, 2019

Нур-Султан, 2019

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Аймұхамбет Жанат	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Бахтикиреева Улданай	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	ф.ғ.д., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	ф.ғ.к. (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серіккүл	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Тәжібаева Сәуле	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Тұрысбек Рақымжан	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковски Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 35 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 12/1,
тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Dikhan Kamzabekuly**
Doctor of philology, academician of NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Aimukhambet Zhanat	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof. (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, Prof. (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Turysbek Rakymzhan	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31413)

© **L.N. Gumilyov Eurasian National University**

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Аймухамбет Жанат	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н. (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, проф. (Турция)
Каскабасов Сеит	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Сериккуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Тажибаева Сауле	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Турысбек Рахимжан	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	к.ф.н., и.о. доцент (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.
Периодичность: 4 раза в год Тираж: 35 экземпляров
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: +7(7172)709-500
(вн. 31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Азкенова Ж., Оразаева Қ.</i> Н. Гогольдің «Ескілікті помещиктер» повесіндегі Данте архетипі және апостасиясы	8-15
<i>Байділдаева Н., Негимов С.</i> Жетес би тағылымы	16-23
<i>Байтанасова Қ.</i> Мәтін теориясының кейбір мәселелері	24-31
<i>Есенова А., Оразбек М.</i> Ғалым Жайлыбай поэзиясындағы жаңа ізденістер	32-38
<i>Жапанова М., Нұрманова Ж.</i> Асанәлі Әшімовтің «Арылу прозасы»: жанрлық әртектілігі	39-46
<i>Қалиева А., Маукеева А., Рысбаева А.</i> Герольд Бельгердің шығармашылық даралығының қалыптасуы	47-52
<i>Қожашев М.</i> Жамбылдың жыршылық өнері: қалыптасуы мен ерекшелігі	53-60
<i>Мәжіева Н., Балтабаева Н., Юсуп П.</i> Қазақ эпостарында полигамиялық некенің көркем бейнеленуі	61-66
<i>Найманбай А.</i> Заман шындығы: ақиқат пен көркемдік шешім сабақтастығы ...	67-72
<i>Салиқжанова Ш., Карипжанова Г.</i> Қазіргі қазақ жастар поэзиясындағы қоғам бейнесі	73-79
<i>Сайлауова А.</i> Жыршы-жыраулар мектептерінің зерттелуі	80-86
<i>Сейсенбиева Э., Мәдібаева Қ., Юсуп А.</i> Ы.Алтынсариннің «Шариат-ул ислам» еңбегіндегі мұсылман ағартушылығы	87-92

Лингвистика және әдістеме

<i>Абдыханова Б., Мейрамбекова Л.</i> Прецедентті есімдер: фольклордың ықпалы және әлем мәдени кеңістігіндегі орны (неміс тілі материалы негізінде)	93-98
<i>Біжкенова А., Сәбитова Л.</i> Құрылымдық бөлімшенің ғылыми қызметі - университеттің даму компоненттерін зерттеудің маңызды бағытының бірі ретінде	99-107
<i>Досжан Г.</i> Кірме сөз мәселелерін зерттеудегі интегративтік тәсілдер	108-118
<i>Ербулатова И., Салимов Т.</i> «Тағам» атауы: лексика-семантикалық аядағы мәдени-таңба бірліктері	119-124
<i>Жұмағұлова А., Сыздықова Г.</i> Лингвэкология және медиакөңістік	125-132
<i>Жұмаханова А., Біжкенова А.</i> Бағалау - қарым-қатынастың сөйлеу актісі	133-140
<i>Ильясова Н.</i> Синтагма – тіл теориясы мен танымды байланыстырушы бірлік	141-150
<i>Кадеева М., Дмитрюк Н., Нарожная В.</i> Атаулы грамматикалық категориялардың имплициттілігі	151-158
<i>Тулеубаева С.</i> Лингвофилософиялық дәстүр сабақтастығы: әл-Фарабиден В. фон Гумбольдке дейін	159-166
<i>Өтебалиева Г., Қасқабасова Х.</i> Коммуникативтік құзіреттілік - шет тілін оқыту үдерісін зерттеу аспектісі	167-176
<i>Шингарева М., Нарожная В.</i> Рождестволық құттықтауларды талдау ерекшелігі - саяси дискурс элементі	177-184

Әдеби шолу

<i>Қайыржанов А.</i> Шәкәрім. Шынайы ізгілікті іздеу	185-189
--	---------

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Azkenova Zh., Urazayeva K.</i> Dante's archetype and apostasy in the novel of «Old World Landowners» by N. Gogol	8-15
<i>Beydildaeva N., Negimov S.</i> Jetes Biy's Edification	16-23
<i>Baitanasova K.</i> On Some Issues of Text Theory	24-31
<i>Yessenova A., Orazbek M.</i> The latest research related to the poetry of Galym Zhaylybay	32-38
<i>Zhapanova M., Nurmanova Zh.</i> Assanali Ashimov's «Confession Prose»: Genre Diversity	39-46
<i>Kalieva A., Maukeeva A., Rysbaeva A.</i> Formation of Herold Belger's Creative Individuality	47-52
<i>Kozhashev M.</i> Zhambyl's Poetic Art: Formation and Poetry	53-60
<i>Mazhyeva N., Baltabaeva Nazim, Yussup P.</i> The Art Image of Polygam Marriage in Kazakh Epics	61-66
<i>Naimanbai A.</i> Reality of the Era: Continuity of Truth and Literary Solutions	67-72
<i>Salikzhanova Sh., Karipzhanova G.</i> The image of society in modern Kazakh poetry ...	73-79
<i>Sailauova A.</i> On Research of Zhyrshy-Zhirau Schools	80-86
<i>Seisenbiyeva E., Madibayeva K., Yussup A.</i> Muslim Enlightenment in Y. Altynsarin's Works «Shariat-ul Islam»	87-92

Linguistics and methodics

<i>Abdykhanova B., Meirambekova L.</i> Precedent Names: Influence of Folklore and Its Place in World Cultural Space (based on the German language)	93-98
<i>Bizhkenova A., Sabitova L.</i> Scientific Activity of Structural Divisions as One of the Important Components in the Development of a Research University	99-107
<i>Doszhan G.</i> Integrative Approaches to Studying Borrowed Words	108-118
<i>Yerbulatova I., Salimov T</i> Culture-Marked Units of the Lexical-Semantic Field «Food»	119-124
<i>Zhumagulova A., Syzdykova G.</i> Linguoecology and Media Space	125-132
<i>Zhumakhanova A., Bizhkenova A.</i> Evaluation as a Speech act of Communication	133-140
<i>Ilyassova N.</i> Syntagma – a Unit Combining Language and Cognitive Theory	141-150
<i>Kadeyeva M., Dmitryuk N., Narozhnaya V.</i> On Implicitness of Nominal Grammatical Categories	151-158
<i>Tuleubayeva S.</i> Linguophilosophy from al-Farabi to V. von Humboldt: Continuity of Tradition	159-166
<i>Utebalieva G. , Kaskabassova Kh.</i> Communicative Competence: As an Aspect in Studying the Process of a Foreign Language Acquisition	167-176
<i>Shingareva M., Narozhnaya V.</i> Peculiarities of Analyzing Christmas Messages as an Element of Political Discourse	177-184

Literature Review

<i>Kairzhanov A.</i> Shakarim. The quest for absolute good	185-189
--	---------

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Азкенова Ж., Уразаева К.</i> Дантовский архетип и апостасия в «Старосветских помещиках» Н. Гоголя	8-15
<i>Бейдильдаева Н., Негимов С.</i> Назидания Жетес бия	16-23
<i>Байтанасова К.</i> О некоторых проблемах теории текста	24-31
<i>Есенова А., Оразбек М.</i> Поэзия Галыма Жайлыбая в свете новых исследований ...	32-38
<i>Жапанова М., Нурманова Ж.</i> «Исповедальная проза» Асанали Ашимова: жанровое многообразие	39-46
<i>Калиева А., Маукеева А., Рысбаева А.</i> Становление творческой индивидуальности Герольда Бельгера	47-52
<i>Кожашев М.</i> Поэтическое искусство Жамбыла: становление и особенности.....	53-60
<i>Мажиева Н., Балтабаева Н., Юсуп П.</i> Художественное изображение полигамного брака в казахских эпосах	61-66
<i>Найманбай А.</i> Реальность эпохи: преемственность правды и художественного решения	67-72
<i>Саликжанова Ш., Карипжанова Г.</i> Образ общества в современной казахской молодежной поэзии	73-79
<i>Сайлауова А.</i> Об исследованиях сказительских школ (школ жырышы и жырау) ...	80-86
<i>Сейсенбиева Э., Мадиева Қ., Юсуп А.</i> Мусульманское просветительство в трудах Ы.Алтынсарина «Шариат-ул ислам»	87-92

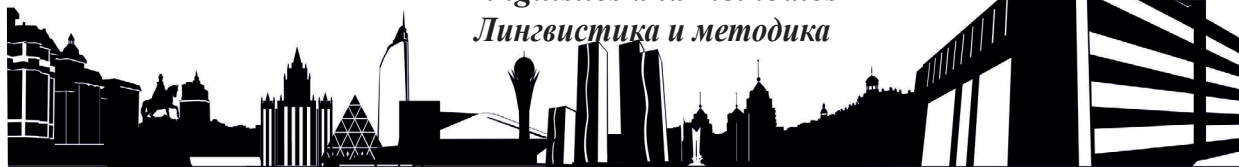
Лингвистика и методика

<i>Абдыханова Б., Мейрамбекова Л.</i> Прецедентные имена: влияние фольклора и его место в мировом культурном пространстве (на материале немецкого языка)	93-98
<i>Бижкенова А., Сабитова Л.</i> Научная деятельность структурных подразделений как одна из важных составляющих развития исследовательского вуза	99-107
<i>Досжан Г.</i> Интегративные подходы к изучению заимствованных слов	108-118
<i>Ербулатова И., Салимов Т.</i> Культурно-маркированные единицы лексико-семантического поля «Еда»	119-124
<i>Жумагулова А., Сыздыкова Г.</i> Лингвоэкология и медиапространство	125-132
<i>Жумаханова А., Бижкенова А.</i> Оценка как речевой акт коммуникации	133-140
<i>Ильясова Н.</i> Синтагма – единица, связывающая теорию языка и познания	141-150
<i>Кадеева М., Дмитрюк Н., Нарожная В.</i> Об имплицитности именных грамматических категорий	151-158
<i>Тулеубаева С.</i> Преемственность традиций в лингвофилософии: от аль-Фараби к В.фон Гумбольдту	159-166
<i>Утебалиева Г., Каскабасова Х.</i> Коммуникативная компетенция как аспект в изучении процесса усвоения неродного языка	167-176
<i>Шингарева М., Нарожная В.</i> Особенности анализа рождественских поздравлений как элемента политического дискурса	177-184

Рецензия

<i>Каиржанов А.</i> Шакарим. Поиски абсолютного добра	185-189
---	---------

Лингвистика және әдістеме
Linguistics and methodics
Лингвистика и методика

XҒТАР 16.21.33.

Бақытгүл Абдыханова¹, Ләззат Мейрамбекова²

¹Семей қаласы Шәкерім ат. Мемлекеттік университеті, Семей, Қазақстан

²Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

(E-mail: ¹abdychanovab@mail.ru, ²lmeyrambekova@mail.ru)

Прецедентті есімдер: фольклордың ықпалы және әлем мәдени кеңістігіндегі орны
(неміс тілі материалы негізінде)

Андатпа. Мақалада прецедентті феномен ұлттық мәдениеттен ақпарат беретін тілдік бірлік ретінде қарастырылды. Прецедентті мәтіннің мәтін түзуші тілдік таңба ретінде нақты бір ұлт мәдениетінде алатын орны, оның қалыптасып, тілдік санада бекіп қалу үрдісі, прецедентті мәтіндердің нақты бір мәдени қауымдастықтың тілдік санасынан өзге басқа да мәдени кеңістік өкілдерінің тілдік санасына орныға алу қабілеті сөз болды. Оның ішінде прецедентті есімдер мазмұны талданды.

Қазіргі таңда прецедентті жалқы есімдер семантикасының дамуы концептуалдану үрдісінің маңызды бөлігіне айналып, әлемнің ұлттық тілдік бейнесін анықтау барысында бағалау/бағамдау тәрізді өзіндік қызмет атқарады. Осы себепті прецедентті ЖЕ қазіргі лингвистикалық зерттеулерде танымдық әлеуетке ие феномендердің мәдени-спецификалық табиғатын қарастыратын зерттеу аймағына жатады. Прецедентті жалқы есімге танылған ұлттық түсінік тіл мен ойлау, тіл мен мәдениет арақатынас байланысы бойынша зерттеулер үшін де маңызды.

Түйін сөздер: ұлттық-прецедентті феномен, интермәтін, мәдени кеңістік, аялық білім

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2019-129-4-93-98>

Кіріспе. Қазіргідей ақпараттық технология үздіксіз дамып, өте қолжетімді болып отырған заманда мәтіндердің де қызметі арта түсті. Мәтіндер әртүрлі ақпараттың көзі болғандықтан біз қазір «мәтіндер әлемінде» өмір сүріп отырмыз десек болады. Мәтінді қабылдау және түсіну қабілетіне қарай адамдардың, түрлі әлеуметтік топтардың, елдің, мемлекеттің бір-біріне деген өзара қарым-қатынасы түзіледі. М. Бахтиннің мәтінге берген «өзінді танытудың құралы» деген сипаттамасының көріністері бүгінгі мәтіндерде анық білінеді. Осы көріністі түзуге қатысатын мәтін құраушы тілдік бірліктің бірі, ол – интермәтін, интермәтіннің тілдік таңбасы – прецедентті мәтін. Интермәтін, прецедентті мәтін (ілкі мәтін) мәселелері қазір тіл білімінде кең зерттеле бастады. Интермәтін, прецедентті мәтін көркем мәдениеттің феномені ретінде оқырманның өз ұлтының мәдениетінен, тарихынан, таным-түсінігінен «аялық білімі» болуын қажет етеді. Яғни, мәтінде орын алған прецедентті мәтін өз ұлтының өткені мен бүгінін байланыстырушы тілдік құрал.

Мақсаты. Прецедентті мәтіннің мәтін түзуші тілдік таңба ретінде нақты бір ұлт мәдениетінде алатын орны, оның қалыптасып, тілдік санада бекіп қалу үрдісін, прецедентті мәтін табиғатындағы «ұлттық код», ақпарат, мағыналық байланыс, прецедентті мәтіннің оқырман білмейтін, тың дүние емес екендігін, оқырман үшін қандай да бір ақпарат беретін таныс бөлшек (бүтіннің бөлшегі) екенін білу үшін және оның мазмұнындағы ой-

дың ашылуы үшін «аялық білімнің» маңыздылығын талдау. Сондай-ақ, прецедентті мәтіндердің нақты бір мәдени қауымдастықтың тілдік санасынан өзге басқа да мәдени кеңістік өкілдерінің тілдік санасына орныға алу қабілетін көрсету де мақсат етілді.

Нәтижелері мен талқылау. «Ұлттық» түсінігін Германияда XVIII ғасыр соңында неміс классикалық философтары мен эстетикалық ойшылдары өкілдері қалыптастырды. И. Гердер (J. Herder, 1744–1803), Ф. Шеллинг (F. Schelling, 1775–1854) еңбектерімен сусындаған романтиктер фольклор мен мифологияда көрініс тапқан неміс өнерінің ұлттық тегіне, халық рухына баса назар аударды. Ф. Шеллинг пікірінше, мифология әсерінен: «расцветают и произрастают произведения искусства» [1, 105 б.]. Ф. Шеллингтің идеялары Гейдельберг мектебінің өкілдерінің еңбектері арқылы дамиды. Неміс авторлары «ұлттық рух» идеясын дамытып, ұлттық-мәдени дәстүрге қызығушылық таныта бастайды. Осы кезең шығармаларында ұлттың өткеніне, мифке, фольклорға арқа сүйену басым. И. Гёте (J. Goethe, 1749–1832) халықтық көркем мұраны ұлттық әдебиеттің негізі деген түсінікті мәселе ретінде көтереді, басқа елдердің халықтық поэзия туындыларын іріктеп, халықтық поэзияның тамаша үлгілері жинағына енгізудің пайдалылығын атап көрсетеді.

Осы кезең романтиктері Новалис, Л. Тик, Г. фон Клейст, А. фон Шамиссо, Э.Т.А. Гофман шығармаларында тағдыр концепциясына енудің көркемдік тәсілі ретінде мифтік образдар орын алған, демондық образдардың іс-әрекет жүйесіндегі мәндік сипатын ашу көзделген. Неміс романтиктерінің өкілдерінің шығармаларында демондар зұлымдықтың әлемдік күші адамның Абсолютті тануына кедергі келтіреді, индивидтің рухани әлеміне еніп, күнә жасауына әкеліп, соңынан күнәсінен арылуға мүмкіндігі болады, адам талпынысы иллюзияға келіп тіреледі, конфликтерді жеңу мүмкін болмай қалады деген ойлар берілген. Мысалы, А. фон Шамиссоның «Peter Schlemihls wundersame Geschichte» (1813) повестінде негізгі кейіпкер Петер Шлемиль «сайтанмен сөз байласып», көлеңкесін байлыққа айырбастайды. Жазушы шығармасында сайтан күлгін түспен суреттелген. Адам санасында бейнеленіп қалған сайтанның «қара түспен» ассоциациясын «күлгін түспен» берілу себебінде зерттеушілер автордың сайтанның қаншалықты күштілігі мен ептілігін ашып көрсету мақсаты жатыр деп талдайды. Неміс тіліндегі «grau» (күлгін) сөзі «тұманды», «суық түсті», «қорқынышты» деген мағыналарды береді. «Күлгін» (grau) және «көлеңке» (der Schatten) сөздерінің мағынасына талдау жасай отырып, Г.Н. Храповицкая неміс мақаласымен байланысын ашып көрсетеді – «Man kann nicht über seinen eigenen Schatten springen» (аудармасында, «өз көлеңкеңнен асып секіре алмайсың»), яғни «шаманды біл» мағынасындағы мақал [2]. Қазақ фольклорында да осы мәндегі «Аяз би, әліңді біл» деген ілкі айтылыстың бар екендігі белгілі және ол барлық қазақ оқырмандарының тілдік санасында орныққан. Сондай-ақ, Петер Шлемиль әдеби кейіпкері қазіргі уақытта неміс халқының тілдік кодына айналған. Петер Шлемиль – жолы болмайтын, көлеңкесін байлыққа айырбастаған, үнемі бақытсыздыққа ұшырап жүретін образ ретінде қалыптасып, осы коннотациямен «wie Peter Schlemihl, der seinen Schatten sucht» (аудармасында, «өз көлеңкесін іздеген Петер Шлемиль тәрізді»), «уысынан шығарып алған армандарын іздеген Петер Шлемиль»), «Du bist schon ein richtiger Schlemihl» (аудармасында, «сен тура Петер Шлемильдің өзісің ғой») деген тілдік құралға айналып, тілдік қолданысқа түскен.

Неміс тарихында орны бар ұлы тұлғалар мен неміс халық ертегілерінің, герман эпостарының кейіпкерлері неміс мәдениетінен де өзге мәдениетке етене таныс. Мысалы, «Барбаросса» тілдік қолданысындағы код, ең алдымен Германияның СССР-ға қарсы бағытталған соғыс жоспарының шартты атауы ретінде түсіндіріледі, «Fall Barbarossa» - (Барбаросса жоспарының күйреуі). Неміс тілді елдерде Barbarossa - Rotbart («Қызыл сақал») император Фридрих Барбаросса [1121 —1190] қатысты аңызбен байланыстырылады. Ол өлмеген, өз әскерімен «Kyffhauser» үңгірінде «өз сағатын тосып» ұйықтап жатыр деп есептеледі. Әскери атаудың негізі осы кодтық атаудан - аңыздан қаланған. Г. Гейнениң «Deutschland. Ein

Wintermärchen» еңбегінде де осы қолданыс орын алған: «Mit stockendem Atem horche ich hin, Wenn die Alte ernster und leiser Zu sprechen begann und vom Rotbart sprach, Von unserem heimlichen Kaiser. Wohl mancher, der sich geborgen geglaubt, Und lachend auf seinem Schloß saß, Er wird nicht entgehen dem rachenden Strang, Dem Zorne Barbarossas!...» Г. Гейне шығармасында Барбаросса, ұзақ ұйқысынан оянып, Германияны құтқаруға аттанады.

Қазіргі таңда прецедентті жалқы есімдер семантикасының дамуы концептуалдану үрдісінің маңызды бөлігіне айналып, әлемнің ұлттық тілдік бейнесін анықтау барысында бағалау/бағамдау тәрізді өзіндік қызмет атқарады. Осы себепті прецедентті ЖЕ қазіргі лингвистикалық зерттеулерде танымдық әлеуетке ие феномендердің мәдени-спецификалық табиғатын қарастыратын зерттеу аймағына жатады. Прецедентті жалқы есімге танылған ұлттық түсінік тіл мен ойлау, тіл мен мәдениет арақатынас байланысы бойынша зерттеулер үшін де маңызды. Неміс халқының лингвистикалық зерттеулерінде прецедентті жалқы есімдердің әртүрлі түсіндірмелері кездеседі: «әлеуметтік коннотативті мәні жоғары тірек сөздер» («Schlüsselwörter mit hohem sozialem konnotativem Wert»), «түйін сөздер» («Schlagwörter» [Niehr] немесе «ауыспалы сөз» («Fahnenwörter» [Panagl]). Прецедентті есімдер Ресей лингвистерінің пікірінше «нақты бір уақыт аралығында ерекше өзектілікке айнала алатын тіркестер» [3, 99 б.]. Осындай тірек есімдерге мысал ретінде неміс тілді мәдени кеңістіктегі Luther, Weimer, Paulskirche және басқа онимдерді атап өту жеткілікті. Осы тәрізді прецедентті есімдерді неміс тілді баспалар нақты бір саяси күштің ой-пікірін жетізу үшін қолданылады, ғалымдар: «прецедентті есімдер көмегімен қоғамда белгілі бір бағдарламалар мен бағыттар насихатталады» деген пікір ұстанады [3, 99 б.]. Прецеденттілік теориясы қазіргі таңда өз алдына жеке лингвистикалық теория ретінде қалыптасқан, оның зерттеу пәні - бүгінгі дискурстардағы танымдық ақпараты бар, бастапқы мәнінен ауытқуға, өзгеріске ұшыраған коннотативті мәндегі онимдер, мысалы, Д.Нюблинг қазіргі таңда Mozart есіміндегі «музыкалық талант» семасындағы «музыкалық» семасының қолданыстан шығып, ең алдымен «таза талант» ретіндегі мағынасына ерекше мән берілетіндігіне тоқталады: Mozart des Schachs/des Tischtennis/des Tätowierens (шахмат ойынының/стол теннисінің Моцарты). Сондай-ақ келесі мысалға көңіл бөлсек: А Петр Ефимович – Моцарт своего дела.

Прецедентті есімдерді эмоциональды-танымдылық критерий тұрғысынан 3 топқа бөлуге бөліп қарастыруға болады:

1. жағымсыз бағалауыштық мәндегі ПЕ;
2. мелиоративті коннотацияға ие ПЕ;
3. жағымды да, жағымсыз да бағалауыштық қасиетке ие ПЕ.

Мұндай ПЕ автордың танымдық дүниесімен тығыз байланысты. Оның себебі, танымал бір адамның есімі бірнеше апеллятивтік мағыналардан тұратындығы байқалады, ғалымдар осы үрдісті есімдегі дистинктивті семалардың санымен байланыстырады. Бір есім, егер, әртүрлі тілдер жүйесі аясында қарастырар болса, түрлі мағынада, тіпті бастапқы мағынасына қарама-қарсы мағынада қызмет ететіндігін көреміз, оған прецедент есіміндегі коннотацияның әртүрлі мәдениетте қалай қабылданатыны әсер етеді [4, 63 б.]. Осы себепті де нақты бір ПЕ жағымды мәнде де, жағымсыз мәнде де қолданылуы мүмкін.

Сондай-ақ, прецедентті есімдердің бір мәдени орта шеңберінен шығып, басқа лингвомәдени қауымдастықтың қолданысына түсе алу қабілеті көрінеді. Бұл жерде, прецедентті есімнің (ілкі есімнің) әмбебаптық қасиеті көрініс береді. Мысал келтірсек:

1. Große Hoffnungen knüpfen die meisten Griechen deshalb nicht an den Berlin-Besuch ihres Ministerpräsidenten. Samaras will in Berlin um mehr Zeit werben, eine «Atempause», um die Wirtschaft aus der Talsohle zu führen, sonst drohten soziale Unruhen, fürchtet er. Aber viele glauben, Samaras sei damit bei Merkel an der falschen Adresse. Der Premier werde «vor einer neuen Berliner Mauer stehen», prophezeit die Zeitung Ta Nea.

2. Минобороны Грузии: в Южной Осетии – «новая Берлинская стена». Тинатин Хидашели сравнила установку российскими пограничниками в одностороннем порядке демаркационных знаков на разделительной линии между Южной Осетией и Грузией со строительством Берлинской стены [5, 66 б.].

3. Miliband and his clique of millionaire allies a «Berlin Wall» between Labour and ordinary working class voters. Ed Miliband's clique of millionaire advisors are acting like a «Berlin Wall» stopping Labour connecting with ordinary voters [5, 66 б.].

4. «Араға Берлин қабырғасын салуда». Еуропа Одағы министрі және бас келіссөз жүргізуші Өмер Челик Германияның Түркиямен араға Берлин қабырғасын салғанын айтты. Анадолы Агенттігіне қонақ болған Өмер Челик түрік министрлердің Германиядағы жиналыстарына тыйым салынуына наразылық білдірді [6].

5. Біз де бір іргесінен сауысқан арылмайтын ауыл
Икемсіз өмірге үйренген демде.
Кеудеміздегі «Берлин қабырғасы», ғасырлардай ауыр,
Селк етер емес,
Шығыстан сыңсыған азалы желге. Еділбек Дүйсен (1782) [7].

Жоғарыда келтірілген мысалдардан Германияда прецедентті атауға ие болған «Берлин қабырғасы» тілдік қолданысының басқа лингвомәдени қауымдастыққа да еніп, әлемдік мәдени кеңістікте кең қолданысқа ие болғаны байқалады. Осы қолданыстарда «Берлин қабырғасы» прецедентті атауы «соғыс оты» сөзіне эвфемизм ретінде жұмсалған және барлық қолданыста да пейоративті бағалауыштық қасиетке ие. Жоғарыда келтірілген «А Петр Ефимович – Моцарт своего дела» мысалы да прецедентті есімдердің әлемдік мәдени кеңістікте орнығып, басқа мәдени қауымдастықта да белгілі бір қызмет ете алатындығының белгісі. Бұл мысалдар прецедентті есім, прецедентті атау, прецедентті оқиғалардың анықтауыштық қызметі басқа бір мәдени ортада орнығып, бір мәдени ақпаратты екінші бір мәдениетке тасылдаушы қызметке ойысатындағының дәлелі. Келесі бір прецедентті атауға назар аударсақ: 1989 жылы «Берлин қабырғасы» ашылып, ГДР және ФРГ азаматтары үшін еркін қарым-қатынас орнағаны белгілі. Осы сәт тарихқа Mauerfall немесе Fall der Mauer (қабырғаның құлауы) деген атаумен еніп, прецедентті атауға айналған. Қазіргі уақытта қандай-да бір барьер, кедергілердің жойылуын білдіретін прецедентті атау ретінде тілдік қолданысқа түскен: Hunderttausende Menschen sehnen hinter den europäischen Mauern einen neuen Mauerfall herbei. Бұл мысалдан жаңа прецедентті атаудың туындау механизмін көреміз, прецедентті есім / атау баспасөз беттерінде пайда болып, оқырмандар оны қабылдап, қолданған жағдайда, ол тілде бекіп, орнығып қалады, сөйтіп нақты бір қызмет атқару мақсатында жұмсалады. Прецедентті феномендердің туындау механизмін анықтау шетел мәдениетін тануға жол ашады. Прецедентті феномендердің осы қасиетімен сабақтастыра айтылған ресей ғалымы Гудковтың «нақты бір лингвомәдени қауымдастықтың прецедентті есім / атаулар корпусын осы қауымдастықтың құндылықтарын анықтаудағы «компас» ретінде тануға болады», - деген пікірі прецеденттілік құбылыстың табиғатын тереңдете түседі және салмағын арттырады [8, 72 б.].

Қорытынды. Тіл әлемін зерттеу арқылы тілдік қолданыс ерекшелігін түсінуге, тілдік бірліктердің семантикалық жүгін, сөйлеу тіліндегі тілдік бірліктердің саяси, мәдени, тарихи сипаттағы басқа коннотациясын анықтаймыз, мәтіндегі прецедентті атау сияқты тілдік бірліктің әлеуметтік-мәдени фонын түсінеміз. Онсыз тілдесу толық жүзеге аспайды. Прецедентті мәтіндердің өзіндік ерекшелігін айқындау оның социомәдени кеңістіктегі орнын бағалауға мүмкіндік береді. Прецедентті мәтіннің ұлт тіліндегі, ұлттық мәдениеттегі, ұлттың әлеуметтік-қоғамдық өміріндегі қызметін зерделеу арқылы «аялық білім» қорымыз да кеңейе, тереңдей түседі.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Шеллинг Ф. Философия искусства. / Ф. Шеллинг – Москва: Мысль, 1966. – 496 с.
- 2 Храповицкая Г.Н. История зарубежной литературы: Западноевропейский и американский романтизм. / Г.Н. Храповицкая – Москва: Флинта-Наука, 2002. – 408 с.
- 3 Ковтунова Е.А., Езан И.Е. Дискурс - анализ немецких ключевых слов. / Е.А. Ковтунова, И.Е. Езан - Тамбов: Грамота, 2018. - №4(82). Ч. 1. - С. 99-105.
- 4 Nübling D., Fahlbusch, F., Heuser, R. Namen. Eine Einführung in die Onomastik. - Tübingen: Narr Verlag. 2012. – 367 p.
- 5 Степанов Е.С. Признаки прецедентного имени (на примере имени «Berliner Mauer») // Наука о человеке: гуманитарные исследования. – Омск: Омская гуманитарная академия, 2016. - № 2(24). - С. 63-71.
6. <https://www.trt.net.tr/kazakh/turkiia/2017/03/08/omier-chieliktien-giermaniag-a-narazylyk>
- 7 Мақала атауы [Электронды ресурс] – URL: <https://adebiportal.kz/kz/news/view> (Қарастырылған күні: хх.хх.2019)
8. Гудков Д.Б. Прецедентное имя и проблемы прецедентности. – Москва: Изд-во МГУ. 1999. – 149 с.

Бакытгуль Абдыханова¹, Ляззат Мейрамбекова²

¹Государственный университет имени Шакарима города Семей, Казахстан

²Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Прецедентные имена: влияние фольклора и его место в мировом культурном пространстве (на материале немецкого языка)

Аннотация. Целью данной статьи является рассмотрение национально-прецедентных феноменов как единиц, которые заключают в себе информацию об особенностях национальных культур. В данном докладе производится обзор явления прецедентности, рассматриваются его история и основные критерии. Особое внимание уделяется понятию прецедентного имени и его истории.

В настоящее время разработка прецедентной семантики существительных стала важной частью процесса концептуализации и выполняет функции оценки при определении образа мира на национальном языке. По этой причине предыдущий ИЭ находится в области исследования, которая касается культурно-специфической природы явлений, имеющих когнитивный потенциал в современных лингвистических исследованиях. Прецедентная национальная идентичность также важна для исследования связей между языком и мышлением, языком и культурой.

Ключевые слова: национально-прецедентные феномены, интертекст, лингвокультурное сообщество, фоновое знание; прецедентность.

Bakytgul Abdykhanova¹, Lazzat Meirambekova²

¹Semey Shakarim State University, Semey, Kazakhstan

²Eurasian National University named after L.N. Gumilyov, Nur-Sultan, Kazakhstan

Precedent Names: Influence of Folklore and Its Place in World Cultural Space (based on the German language)

Abstract. The purpose of this article is to consider national precedent phenomena as units that embody information about the characteristics of national cultures. This report provides an overview of the phenomenon of case law, examines its history and basic criteria. Particular attention is paid to the concept of a precedent name and its history.

Currently, the development of case-based semantics of nouns has become an important part of the conceptualization process and performs the functions of assessment / evaluation in determining the image of the world in the national language. For this reason, the previous IE is in the field of research, which concerns the culturally specific nature of phenomena that have cognitive potential in modern linguistic research. Case-law national identity is also important in exploring the relationship between language and thinking, language and culture.

Key words: national case phenomena; intertext, linguistic and cultural community; background knowledge; precedence.

References

- 1 Shelling F. *Filosofiya iskusstva* [Philosophy of art], (Thought, Moscow, 1966, 496 p.). [in Russian]
- 2 Hrapovitskaya G.N. *Istoriya zarubezhnoi literatury: Zapodnoevropeiskii I amerikanskii romantizm: uchebnik* [History of Foreign Literature: Western European and American Romanticism], (Flinta: Nauka, Moscow, 2002, 408 p.). [in Russian]
- 3 Kovtunova E.A., Ezan I.E. *Diskurs-analiz nemetskih klyuchevyh slov* [Discourse - German Keyword Analysis], (Gramota, Tambov, 2018, (4)82, (1), P. 99-105.). [in Russian]
- 4 Nübling D., Fahlbusch, F., Heuser, R. *Namen. Eine Einführung in die Onomastik.* (Narr Verlag, Tübingen, 2012, 367 p.).
- 5 Stepanov E.S. *Priznaki pretsedentnogo imeni (na primere imeni «Berliner Mauer»)* [Signs of a precedent name (for example, the name «Berliner Mauer»)], *Nauka o cheloveke: gumanitarnye issledovaniya* [The science of man: humanitarian research], (Omskaya gumanitarnaya akademiya, Omsk, 2016, (2) 24, P. 63-71.) [in Russian]
- 6 <https://www.trt.net.tr/kazakh/turkiia/2017/03/08/omier-chieliktien-giermaniiag-a-narzylyk>
- 7 <https://adebiportal.kz/kz/news/view>
- 8 Gudkov D.B. *Pretsedentnoe imya I problem pretsedentnosti* [], (Izdatel'stvo MGU, Moscow, 1999, 149 p.). [in Russian]

Сведения об авторах:

Абдыханова Бақытгүл – PhD, Шәкерім атындағы мемлекеттік университеті, Глинки көш. 20, Семей, Қазақстан.

Мейрамбекова Ләззат – PhD, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Abdykhanova Bakytgul – PhD, Shakarim University, Glinki str. 22, Semey, Kazakhstan.

Meirambekova Lazzat – PhD, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str. 2, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекен-жайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы электронды нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан алынған **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімделгеніне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 беттен 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақалаға қойылатын талаптар:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланың құрылымы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қою кіші әріппен жазылады)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы,

қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.].)

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттер:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпп 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпп 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпп 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпп 859. - за статью

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprttenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT).

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. Также авторам необходимо предоставить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие об-

легчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: Ілияс Рысбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2019. - 4 (129). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. 207-б.
Шартты б.т. - 19,0 Таралымы - 35 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды